

ПОРАДИ ВІД
ЛЮДЕЙ, ЩО ПОЧАЛИ...

**Журналістика
—
то не страшно**

**або ж «7 “як”
майбутніх журналістів»**

...ТА НЕ ЗУПИНИЛИСЯ
НА ПІВШЛЯХУ

Привіт, майбутній чи майбутня журналіст/ка... А може, і ні? Може, ну її, ту журналістику – стільки всього складного. І з людьми треба вміти спілкуватися, і перед камерою стояти, а потім це все ще й монтувати, і у дедлайни встигнути... Ми теж так думали. А потім виявилось, що існує купа способів це побороти.

То хто ж, власне, ми такі? Ми – студенти магістратури факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Але це, мабуть, не так цікаво. Що важливіше: в нас були ті ж самі проблеми та питання, коли ми тільки прийшли, зовсім, зелені на перший курс та боялися взяти в руки камеру чи диктофон. Тому ми тут, щоб розвіяти твої сумніви й розказати,

Та давай знайомитися!

Автори порадника

9 учасників

Карина

Найбільший страх у журналістиці – повідомити неактуальну інформацію.

Даша

Боялася брати інтерв'ю: щось не те сказати, запитати чи не запам'ятати.

Катя

Мала неабиякий страх перед камерою.

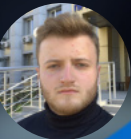
Ліза

Дуже боялася не знайти цікаву тему для сюжету. Адже завдання поставили - зачепити глядача! А чим чіпляти - не казали.

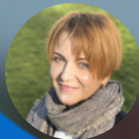
Настя

Головною моєю фобією на журфаку була боязнь камери. А головне: цього страшного червоного ліхтарика, що вмикався при записі.

Богдан

Бачив багато але колись теж сумнівався, боявся і звісно помилявся.

Олена

Працюючи комерційною директоркою, не мала ні часу, ні сили боятися робити щось нове, треба було брати і робити.

Укладачі порадики

9 учасників

Катерина

Боялася, що люди відмовлятимуться давати коментарі, що не знатиму, що спитати.

Денис

Я боявся дедлайнів, бо на початку як би ти від них не втікав — вони наздоганяють.

Як бачиш, от ми були такі перелякані, але за декілька років практики назбирали досвіду і способів впоратися із такими труднощами.

Ділимося їм
з тобою

Для початку – трохи загальних слів. Далі вже більш конкретно. Журналістика – багатогранна сфера. Можна писати про корупцію та злочини, а можна про зірок і лайфстайл, можна про культуру, а можна про економіку і фінансові біржі... До того ж на кожному кроці можна наткнутися на джінсу, чиїсь інтереси та порушення журналістських стандартів. То як навчитися обирати теми, формати та в чиїх інтересах діяти?

Спочатку обирай ту нішу, якою захоплюєшся у звичайному житті. Те заняття, у якому ти експерт, вийде набагато цікавіше представити, адже ти знаєш усі аспекти, які не розкривала для себе потенційна аудиторія. Те ж стосується і форматів: найефективнішою буде робота із тим видом журналістики, до якого тебе найбільше тягне.

Знайди людину з професії, яка викликає у тебе повагу, та не соромся звертатися за порадою, якщо стикаєшся із чимось нетиповим для себе.

Не бійся помилятися, бо, насправді, кожна помилка тебе чомусь навчить. До того ж таким чином ти точно зрозумієш, що чогось робити не варто, і наступного разу зробиш вибір на користь іншого варіанту.

Зроби список ЗМІ, цікавих для майбутньої роботи. Перш ніж стати зразковим журналістом-фахівцем, можна попрацювати на малих посадах, наприклад, помічником. У процесі з'явиться досвід у різних галузях, знання, стаж. І вибір сфери діяльності стане більш очевидним.

Важливо розділити захоплення темою (проблемою) та розв'язання проблеми. Умовно задай собі будь-яку тему (проблему) у рамках журналістики й визнач межі — це твій потенціал та інтереси. У цій сфері та починай працювати (аналіз, редагування, написання новин або робота з фото- і відеоматеріалами тощо).

Як шукати теми для перших журналістських матеріалів?

Якщо не знаєш, з чого почати писати, почни з «Уявляєш...», наче збираєшся розповісти щось подрузі. Такий неформальний початок допоможе зняти страх чистого аркуша.

Твоє оточення — це краща тема для першого сюжету! Пригадай з ким ти спілкуєшся, з ким знайомий, вчився, разом ходили до театральної школи тощо. Можливо ці люди сьогодні стали чимось відомі, і тепер ти захочеш розповісти їхню історію всьому місту, області або країні. Або принаймні у студентській газеті.

Подумай, що важливого сталося цими днями, прогорни новинну стрічку, і от ти вже маєш потенційну тему для матеріалу. Слідкуй за місцевими ЗМІ або ж Telegram-каналами. Вони публікують більше інформації про локальні події, а головне, анонси майбутніх заходів, з яких можна обрати тему для подальшої роботи.

Прийми, що страх чистого аркуша вигадано. Уникай шаблонів, увімкни живий інтерес, проаналізуй, які думки спливають по обраній темі. Тепер можна заглибитися та сформулювати тези для матеріалу.

Виділи 5 тем, які тобі подобаються. Методом виключення залиш одну, про яку було б найцікавіше написати — це допоможе визначитися із першими темами і написати дійсно добрий матеріал.

Не берися одразу за складні глобальні теми. Скоріш за все, на них вже купу всього написано. А от локальні події — це якраз те, що варто висвітлення, адже великі ЗМІ про таке часто не пишуть.

Історія від автора

«Я Настя, студентка факультету журналістики, реклами та видавничої справи, і я не знаю про що писати. Взагалі не знаю, про що люди можуть писати», — так я говорила собі на першому курсі.

Після першого завдання в студентських редакціях — знайти тему для матеріалу, я занурилася у глибокі роздуми. Перше, що спало на думку, — шукати, про що взагалі пишуть. Я відкривала новинні сайти й зависала у нескінченному потоці інформації. Ловила кожну тему і відправляла назад, бо думала, що не здатна привнести туди щось нове. І так, в цьому є частка правди, про все вже колись щось писали і будуть писати. Але головне — побачити кожну тему під новим кутом зору.

Одного разу я спілкувалась з досить цікавим одеським журналістом. Ми сиділи в кафе, пили каву, я поливала її слізьми, розповідаючи йому, що не знаю, про що писати, і взагалі це не моє. Він подивився на мене і сказав: «А ти намагалась писати? Ти хоч бачиш, що коїться навкруги? Підними очі, подивись навколо, роздивись під ногами, тут є тисячі проблем, які потребують вирішення. А ти кажеш, що не знаєш про що писати». Ці слова глибоко викарбувались в моїй пам'яті, й тепер, коли я не знаю, про що писати, я згадую, що «у мене під ногами».

В журналістиці доведеться спілкуватися. Багато. З різними людьми. Але спілкування — це не так страшно! Особливо якщо знати, з якого боку підходити до людей, як їх слухати і ставити питання. Це така ж навичка, як готувати борщ чи вишивати. То що ж можна спробувати, щоб її розвинути?

Слухай спікера. Навіть якщо розмова йде на найбільш банальну тему, намагайся вслухатися у те, що тобі говорять.

Іноді доводиться нахабно ставити провокаційні питання, але якщо цього можна уникнути, то спілкуйся ненав'язливо. Чим краще враження ти складеш про себе співбесіднику, тим більше він потім тобі розповість. Якщо спілкування відхиляється від теми, не бійся перефразувати питання. Будь трохи настирливим. Це лише додасть інтерес аудиторії до інтерв'ю. А якщо відчуваєш, що людина трохи не договорює, зроби невелику паузу.

При потребі поговорити на незручну для спікера тему — намагайся спочатку поговорити з ним про щось простіше і світське.

Уникай питань по типу «А розкажіть, наскільки це важливо для вас?..»
Це одразу видає некомпетентного журналіста, який просто не знає, що спитати.

Говори всюди й з усіма: в магазині, коли стоїш в черзі, на зупинках громадського транспорту тощо. Так ти зможеш побороти страх спілкування в цілому.

Якщо людина відповідає односкладово, то став питання на кшталт “А чому ви так думаєте?”. Іноді люди не усвідомлюють, що таке журналістський матеріал, і яка саме інформація тобі потрібна, але варто направляти їх, ставлячи необхідні питання, навіть, якщо здається, що ви питаєте забагато.

Заздалегідь продумай особисту стратегію. Доброзичливість до гостя насамперед. Створи приємну атмосферу, а якщо людина нервує, спитай, про що їй буде приємно говорити. Поважай свого співрозмовника, дивись йому в очі, показуй свій особистий інтерес.

Інтерв'ю — це, перш за все, дискусія. Не треба надсилати запитання наперед — достатньо поставити тему та обговорити з гостем.

Перед розмовою обов'язково підготуйся: знайди трохи інформації про співбесідника, чим займається, де працює тощо. Це допоможе знайти спільну мову й уникнути непорозумінь.

Оціни потенціал гостя, щоб визначити, чи цікава персона для інтерв'ю: любов до своєї справи, вміння спілкуватися доступною мовою з аудиторією, бойовий характер гостя, почуття гумору і самоіронія.

Історія від автора

Я Даша і коли я тільки-но вступила на факультет журналістики, реклами та видавничої справи, я страшенно боялася брати інтерв'ю. Я розуміла, що якщо я оберу таку спеціальність, мені доведеться це робити стовідсотково. Боялась, що можу щось не те сказати, запитати якусь нісенітницю або й взагалі не запам'ятати якісь важливі деталі під час розмови. Вже потім я зрозуміла, що можу користуватись диктофоном. І тут одразу з'явився інший страх – а якщо я забуду його ввімкнути? А окрім цього я ще й боялась почати розмову з незнайомими людьми. Пам'ятаю, як у нас на 1-му курсі було завдання провести бліцопитування, а нашими опитуваними мали бути перехожі. Для мене це було дійсно викликом, але я впоралась, тому впораєшся і ти. Забудь про свої комплекси й будь

Журналістика — це насамперед робота з інформацією. Її доведеться збирати багато: хто що зробив, сказав, у кого яка думка і позиція, а що кажуть експерти, а де можна знайти більше деталей... А потім ще й зібрати до купи та створити читабельний текст (навіть якщо це відео, бо сценарій — також текст). Тож як написати текст, який будуть читати чи слухати?

Як тільки почув завдання, починай його виконувати в той же момент. Коли накидаєш перші думки, займися іншими справами: мозок буде опрацьовувати завдання у голові автоматично під час відпочинку. Потім повертайся, додавай або викреслюй пункти, корегуй та аналізуй.

Подумай над структурою матеріалу та одразу запиши. Це допоможе не заплутатися у власних думках та викласти інформацію у потрібному порядку. Маючи вже готовий матеріал, ти зможеш порівняти його зі своїм планом і зрозуміти, чи нічого не забув.

А ще можна визначити й записати ключові моменти, які мають бути у матеріалі. Згодом ти зможеш додати до них другорядну інформацію і деталі, але важливо чітко розуміти, що головне.

Прочитай написаний текст вголос — так стане простіше побачити повторення та «криві» речення.

Редагування, редагування і ще раз редагування. Текст варто перечитати, як мінімум, два рази після того, як він написаний. Причому варто зважати, що після деякого часу роботи око «замилюється» та стає складніше помічати помилки, тому краще редагувати після того, як пройде хоча б декілька годин з моменту написання тексту.

Як каже назва вже настільної для багатьох медійників книги — «Пиши, скорочуй». Текст працює тоді, коли він чіткий і конкретний. Уникай розмитих формулювань із загальними словами. Зазвичай, це вода, яка не несе сенсу в тексті та тільки ускладнює його читання.

Не треба починати тексти з «Всі знають...» Всі не знають, а саме це формулювання вже застаріло, краще замінити його на якийсь незвичайний факт, цитату чи хоча б статистику.

Якщо щось, наприклад, гарне, то не кажи про це напямую, а розкажи, чому саме воно гарне. Описуй щось, використовуючи деталі, а не загальні слова.

Камера — твій друг (хоч і дивиться на тебе якимось підозріло). Сучасна комунікація, хочеш ти того чи ні, орієнтована на візуальну складову. Тому тобі доведеться вміти хоча б поставити себе перед камерою, записати стендап (ні, тобі не доведеться жартувати, так називається одиночний виступ журналіста перед камерою). То як побороти страх перед камерою?

Дивись на маленьку цяточку всередині об'єктиву камери та уявляй, що це зіниця ока твого друга. Уявною гуманізацією камери ти позбавишся страху (якщо, звісно, ти не боїшся своїх друзів).

Або спробуй усвідомити, що камера — це просто пластмасовий ящик з електронікою. Підійди й твердо скажи: «Я тебе не боюся» або «Мені нема чого тебе боятися». Для закріплення ефекту можна вдарити рукою/кулаком по міцній поверхні.

А краще не дивись в об'єктив. Це не тільки є помилкою під час знімання, а й додатково буде тебе нервувати. Визнач точку на камері або вище за камеру і звертайтеся чітко з промовою до неї, ніби вона ваш слухач. Дивись на оператора, його долонь над об'єктивом тощо.

Обери будь-якого кореспондента\ведучого, який тобі подобається, та поспостерігай за його роботою у кадрі. Це допоможе зрозуміти, як краще поводити себе перед камерою.

Потренуйся перед дзеркалом: візьми будь-який готовий журналістський текст і розкажуй його своєму відображенню до тих пір, доки не відчуєш впевненість в собі.

Організуй виступ перед родичами/друзями/знайомими. Говорити можна все, що завгодно. Головне – говорити! Розповідай вірші, читай новини, переказуй книги. Найголовніше звикнути до відчуття, що на тебе хтось дивиться. Адже виступ перед публікою – це той самий виступ перед камерою. Тільки у першому випадку ти дивишся людям у вічі, а в іншому – в об'єktiv камери.

Добре підготуйся перед роботою в кадрі: прочитай декілька разів текст, що маєш записати, і структуруй інформацію в голові. Перша робота з камерою – це не привід імпровізувати.

Історія від автора

Я була такою ж «зеленою» і боязкою, як ти, а зараз я теж трохи боязка, але вже трохи «на скілі», як кажуть. Головною моєю фобією на журфаці був страх камери. А головне, цього страшного червоного ліхтарика, що вмикався при записі. Він дивився на мене так прискіпливо, що навіть не кліпав і ловив кожне моє слово. Тому між словами я робила такі великі паузи, супроводжуючи їх довгими низькими звуками «е-е-е...», а після цього тренування реєстрів просто забувала, що маю казати. Мозок максимально зціплювався, а язик паралізовувало. Тому доводилося знімати декілька дублів, щоб зняти коротенький стендап на фоні університетських ялинок. Пройшов час, і за допомогою спроб і помилок (здебільшого помилок) я навчилася не звертати увагу на червоний ліхтарик, і, здається, він навіть, зціпивши зуби, мене теж прийняв.

Журналістика — це робота в обмежених часових рамках. Простіше кажучи — робота з дедлайнами. Особливо це стосується роботи з оперативними жанрами, як-от новини, адже у цій сфері якщо ти чогось вчасно не напишеш, то напишуть за тебе. Ну і в цілому, більшість періодичних видань на те і періодичні, що виходять регулярно у чітко визначений термін, тому іноді доводиться брати свою творчу натуру в руки та вчитися встигати все вчасно.

Чітко визнач, скільки часу потрібно на певний тип матеріалу. Великий жанр — один часовий проміжок, просто новина або репортаж — інший. Встановлюй внутрішні дедлайни, виходячи зі своїх об'єктивних можливостей, але намагайся їх максимально дотримуватися.

Озвучуй дедлайни тільки після домовленостей зі спікерами. Це дозволить уникнути непередбачуваних ситуацій та непорозумінь із редакторами.

Напиши дату дедлайну кілька разів та розмісти в нотатках, на моніторі, дошці та взагалі де тобі зручніше її побачити. Головне, багаторазово бачити дату та прийняти її.

Працюй тільки над одним матеріалом. Це значно підвищує ефективність роботи.

Проговорюй всі серйозні форс-мажори з редактором. Буває всяке, тому важливо пояснювати, які проблеми виникають та чому конкретно вони заважають.

А також можна навпаки забути про часові рамки, працювати і зробити стільки, скільки встигнете. Дуже часто ми поспішаємо написати про все на світі, але в реальності потрібна лише суть повідомлення/сюжету/новини.

Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні. Уникай думок на кшталт «нехай, зроблю завтра». Якщо маєш вільний час, краще провести його з користю, щоб потім не робити все в останню мить.

Візьми за звичку запам'ятовувати маленькі важливі деталі майбутнього матеріалу/сюжету під час збору інформації. Якщо необхідно, занотувуй, навіть просто у замітках в телефоні. Тоді ти зможеш швидко побудувати скелет тексту. А вже після прослуховування записів інтерв'ю доповниш матеріал необхідними подробицями. Так робота буде виконуватися набагато швидше.

Як тільки отримав завдання — починай думати над його виконанням. Не тягни до останнього, але і не намагайся зробити все у перші ж години. Головне — навчитися правильно розподіляти час, щоб усе встигати.

Відомий метод — розбити поставлене завдання на дрібні частини. Але краще робити навіть трохи більше, ніж заплановано. Тоді наприкінці з'являється резервний час, який можна використати для редагування чи просто відпочинку.

Веди нотатки, записуючи тези, запитання, рішення, проблеми, зустрічі. Можна робити позначки різними кольорами, щоб фіксувати увагу. А у п'ятницю переглядай записи за тиждень, перевіряй, чи все виконано, та одразу пиши план дій на понеділок. Тоді на початку тижня не буде витрачено час на роздуми.

Стрес є закономірною складовою роботи з дедлайнами. Але стресу слід намагатися запобігати. Для цього варто захищати свої особисті кордони, роботу намагатися залишати на роботі і вносити у плани відпочинок. У моменти стресу допомагає все, що підтримує організм у тонусі, наприклад, прогулянки на свіжому повітрі, спорт, читання чи медитації. Головне — відволіктися, щоб подивитися «свіжим» поглядом на ситуацію.

Історія від автора

Найбільший страх у журналістиці — це повідомити неактуальну інформацію. Зараз такий час, що новина «живе» пару хвилин, тому мені доводиться дивитися страху у вічі щоденно. І ти дивись, не бійся!

Як стати мультифункціональним?

Якщо раніше над створенням матеріалу могла працювати ціла команда: кореспондент, оператор, фотограф, монтажер тощо, то тепер ці всі функції може виконувати нерозлучна пара — журналіст і його смартфон. Іноді до цього додається камера чи програми для монтажу, тому варто принаймні володіти базовими знаннями. Нині журналіст — істота мультифункціональна.

Вчись знімати на телефон. Сучасний смартфон повністю покриває всі потреби у фото та фільмуванні.

Навчись працювати з базовими графічними редакторами. Це — корисна навичка, яку досить легко опанувати, причому підійдуть навіть додатки на телефон, наприклад Canva.

Щодо фото: краще робити більше та потім обрати краще, ніж потім виправдовуватись за брак. Знімати краще горизонтально. А 90% якості зробленого фото або відео залежить від чистої лінзи камери. Просто протри лінзу перед зніманням й починай творити цифрові шедеври.

Як стати мультифункціональним?

Опануй елементарний покадровий монтаж: як обрізати та склеїти відео, додати невеликий текст. З цим також справляються додатки на телефон, навіть відомий усім TikTok.

В інтернеті є велика кількість безкоштовних уроків щодо правильної постановки кадру. Не полінуйся подивитися хоча б кілька з них. Якість фото зростає пропорційно зростанню навичок користуватися камерою телефону.

Якщо тобі запропонували пройти якийсь додатковий курс, відвідати конференцію, семінар чи лекцію — не відмовляйся. Ти зможеш чомусь навчитись та дізнатись щось нове, цікаве та потрібне. Навіть якщо отримана інформація не знадобиться незабаром — вона все одно розширить твої знання і колись обов'язково стане в нагоді.

Твої колеги + вільний час = нові знання та навички. Якщо у тебе з'явилася вільна хвилинка на роботі, сходи до своїх колег та поцікався, як виконувати їхню роботу. У оператора — як працює камера, як налаштовувати кадр тощо. У режисера монтажу — як працювати у програмі та швидко з'єднувати необхідні кадри. Запам'ятовуй усі поради, за можливості спробуй зробити щось сам або допомогти колегам. Декілька днів практики, і ти маєш ще одну навичку у своєму арсеналі, що допоможе у майбутньому самостійно робити матеріал від початку до кінця. Нові знання, а головне — безкоштовно!

Що ж, тепер ти бачиш, що журналістика – то дійсно не страшно. А навіть якщо зараз трохи страшно, то це пройде. Як-то кажуть, очі бояться, а руки пишуть матеріали. Бажаємо тобі:

Словоохочих коментаторів

Відповідальних експертів

Вдалих перших текстів

Уважних редакторів